

Ingen er bare det vi ser.

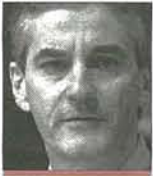
Tanker om lidelse 2.0

ENSOMHETEN: Teaterforestillingen til Calixto Bieito tydeliggjør den ensomheten mennesker står overfor i møte med smerter, lidelse, ura, angst og død, skriver Jonas Gahr Støre. Bildet er fra forestillingen på DNS. ARKIVFOTO: ØRJAN DEISZ

FESTSPILLDEBATT:

DET FÅR STÅ SOM en hyllest til Festspillene i Bergen at man ikke blir ferdig med opplevelsen ved avreise. Tema for min del i år var lidelse – hvor mye smerte kan vi tåle? Temaet ble belyst på to måter: Som deltaker i debatten i Logen sammen med regissør Kjersti Horn og biskop Halvor Nordhaug, og som tilskuer ved forestillingen «Se dette menneske (Voices) – en moderne pasjon» på Den Nationale Scene. I ettertid går tankene videre. Slik det bør være med sterke kulturopplevelser. Teaterforestillingen utdypet temaene i debatten. Med Bergen friskt i minne og med luft under perspektivene på fly på kryss og tvers i Øst-Afrika denne uken, får jeg lyst til å ordne tankene.

JONAS GAHR STØRE
utenriksminister

VED NOEN AV DE MEST SMERTEFULLE KORSVEIENE I LIVET ER VI ALENE

FOR DET FØRSTE; lidelse er normalt. Alle mennesker vil møte smerte gjennom et levd liv. Samtidens idyllisering av nærvær av lykke og fravær av smerte som en slags normaltilstand, vil jeg avvise. Vi skal erkjenne at vi alle møter lidelse, en nær venn dør, et ekteskap brytes opp, et familiemedlem blir ikke frisk igjen, et skred tar kollegaen din. Og så er det dette: Ingen er bare det vi ser.

FOR DET ANDRE; ved noen av de mest smertefulle korsveiene i livet er vi alene. Teaterforestillingen til Calixto Bieito tydeliggjør den ensomheten mennesker står overfor i møte med smerter, lidelse, uro, angst og død. Selv mener Bieito at det ligger en klar-gjøring i denne erkjennelsen, at vissheten om at vi skal møte døden alene bidrar til å forberede oss på den.

FOR DET TREDJE; fordi ensomheten er en så tydelig følgesvenn ved opplevelsen av smerte og lidelse, er det nettopp her vi må bruke tid til å forstå veier til å

mestre og lindre. Vi kan ikke fatalistisk og maktesløst si at mennesker er dømt til ensom smerte og lidelse. Faktisk ligger det en utfordring i dette teaterstykkets fortvilelse; hva kunne disse menneskene gjort annerledes for å ha det mindre vondt? Scenene ropte om at menneskene kunne ta et større ansvar for hverandre.

FOR DET FJERDE; vi kan selvsagt ikke stole på stat eller kirke for å komme denne ensomheten til unnsctning. I debatten i Logen slo det meg at Nordhaug ikke benyttet anledningen til å si: Kom til oss, kom til Jesus! Han formidlet godt hvor ofte Kirkens kvinner og menn er til stede, lindrer og trøster i sin gjerning. Men det sier litt om Kirkens oppfatning av sitt eget hovedbudskaps stilling i vår samtid, når biskopen ikke bruker anledningen til å si det jeg antar må være kristendommens hovedbudskap; nemlig at troen lindrer og døden frelser fra lidelse.

OM KIRKEN skal være kirke og ikke bare en tjenesteyter ved mange av livets store veiskiller, burde vel misjonen fortsatt være å tydeliggjøre dette budskapet? Kanskje tenkte Nordhaug at publikum ville ha seg frabedt forkynnelse. Og kanskje viser dette at kirkens rolle i dag er mer som nærvær enn som forkynnelse. Staten, eller velferdsstaten, har heller ikke hele svaret. Vi skal forvente at fellesskapet organiserer og tilrettelegger for helse, velferd og trygghet, at tilbudet skal gjelde alle og at vi skal få god og omsorgsfull pleie også i livets mest utsatte stunder. Men vi kan ikke se på lindringen av smerte og lidelse som en vedtatt og bevilget tjeneste.

JEG ØNSKER ET SAMFUNN der individer opplever kraft og styrke i flere typer fel-

lesskap; de små og nære tett på gjennom familie og venner – og de større i form av arbeidsplasser, lokalsamfunn, liketil samfunnet som helhet. Kvaliteten på denne type bærende fellesskap fanges opp av begrepet «sosial kapital» – som sier noe om tillit i samfunnet, nettverk mellom mennesker og grad av gjensidig avhengighet. Et slikt samfunn skal ha fellesskap som strekker seg etter å ta ansvar for mennesker som opplever problemer. Det må ligge til grunn for velferdssamfunnets mange ordninger. Men det koker også ned til det ansvaret vi har som enkeltmennesker for hverandres smerte og lidelse.

FOR DETTE ER ERKJENNELSEN etter en festspillhelg – et begrep jeg husker fra Røde Kors: «Den beste medisin du kan gi et menneske er et annet menneske». Lindring av smerte og lidelse – fysisk, psykisk eller eksistensiell – må også kunne komme fra den store ressursen som ligger i det sivile samfunns mange møteplasser – fra de store til de aller minste – der mennesker er, i aktivitet eller i stille samvær, foreninger, lag, idrett, kultur og trossamfunn. Det sivile samfunn har et vell av aktører og bånd som ikke skal inn i offentlige former. Men kommunale og statlige myndigheter kan støtte organisasjonene, anerkjenne dem og spille på lag med dem.

ENDELIG SKAL VI ERKJENNE hva det gjør med oss å oppleve noe med andre. Delt glede er dobbelt glede. Som en trenet festpildeltaker sa til meg på vei ut fra en av konsertene: Å dele en musikkopplevelse med andre er en stor lindring for ensomheten. Å oppleve noe sammen er å leve mindre alene. Den felles opplevelsen, med mennesker.

En takk til Boye Hansen

JAN LANDRO snakker om åpningstalen på Koengen og etterlyser: «... Per Boye Hansen, gi oss en sjanse til å bevise at vi også tåler noe av det alvor som så mange andre tilbydere vil forvise». Som ved skjebnens ironi er Landros edruelige kommentar plassert ved siden av Festivalbildet som strekker seg over nesten to sider og som er en utmerket illustrasjon til det Landro etterlyser: En inntagende festspilldebatt om lidelse i et stappfullt Logen teater fredag ettermiddag. Vel hadde Logen teater dårlig kontroll over mikrofonene, litt for lenge, det virket uprofesjonelt, som om de ikke hadde testet lydanlegget på forhånd, men panelet som er avbildet på Festivalbildet ga alle oss som var til stede en stor opplevelse. Bare så synd at debattleder altfor ofte brøt av og trakk debatten ned på et for konkret plan. En litt mer filosofisk innstilling fra hennes side kunne gjort debatten enda mer interessant. På veien til debatten opplevde jeg en fantastisk akrobatforestilling i solen på Torgallmenningen: Cirkus Cirkør. Dette er noe nytt for meg som ikke er noen ivrig Grieghallen-gjenger, men som er opptatt av kultur. Jeg liker at kulturen tas litt bort fra effen og at vi alminnelige får ta del i kvalitetskultur gratis i løpet av festspillperioden. All ære til festspilldirektøren.

STELLA RASMUSSEN

Kjekk festkonsert

JAN L. JACOBSEN var visst ikke på samme konsert som oss! Riktig nok satt vi aller bakerst, men med utmerket utsyn og lydbilde. Konserten ble nettopp kjekk fordi Arve Tellefsen hadde en ledig og naturlig konferansierrolle! Vi rakk ikke å kjede oss et sekund, og lot oss imponere av et knippe av Norges dyktige, unge musikere. Klart konserten var lang! Slik er en festkonsert. Jeg trodde bergenserne var vant til å feire og feste?! De tre timene konserten varte, gikk som en røyk! Jeg vil takke Arve Tellefsen for to flotte konsertser vi fikk med ham, og alle de flotte utøverne vi fikk oppleve gjennom en god uke som gjest i Bergen.

KARI METTE BERGERSEN

MIDT I KULTUREN

Det beste man kan si om Bret Easton Elliss nye roman, er at den bare er 150 sider

ANMELDER ANE FARSETHÅS,
DAGENS NÆRINGS LIV

Falsk vare under ekte flagg

THOMAS TALSETH OM
WHITNEY HOUSTON, VG

Jeg venter fortsatt på at Gustav skal ringe meg

ØYSTEIN DOLMEN OM GUSTAV
LORENTZEN, DAGBLADET MAGASINET

Nå er vi inne i ironiens tidsalder, men jeg tror de unge nå er klare for følelser

LISE FJELDSTAD, BA